

Adaptacja dziecka w nowym środowisku przedszkola

Adaptacja w socjologii oznacza przystosowanie się **jednostki społecznej**, do nowych warunków społecznych i kulturowych, a tym samym do nowego środowiska społecznego. Dla dziecka 3, 4-letniego, jak również rozpoczynającego edukację przedszkolną w nieco późniejszym wieku, zupełnie nowym środowiskiem jest przedszkole i to właśnie przedszkole staje się w rozwoju dziecka niezbędną instytucją w procesie prawidłowego przygotowania do wypełniania zadań i funkcjonowania w przyszłym, dorosłym życiu.

Dzień, w którym dziecko trafia po raz pierwszy do przedszkola, oddziału przedszkolnego – stanowi jedną z najważniejszych chwil w jego dotychczasowym życiu, dlatego też należy zadbać, aby ze strony dorosłych nie wzbudzać lęku czy niepokoju. Niedopuszczalne jest straszenie (przedszkolem, szkołą), bowiem dziecko nabiera wtedy większych obaw, co może spowodować negatywne skutki. Dziecko musi nabrać zaufania do nowych warunków i otoczenia oraz osób, z którymi w przyszłości będzie spędzać swój czas. Z życzliwością, więc należy przyjąć i wprowadzić go w nowe dla niego środowisko przedszkolne, możliwie jak najmniej obciążając stresogennymi czynnikami psychikę dziecka.

Każda zmiana dla człowieka jest trudna, a tym bardziej dla dziecka wstępującego po raz pierwszy do przedszkola, często bardzo bolesna. Oznacza, bowiem przede wszystkim utratę na kilka godzin osób kochanych i bliskich. Naturalne w takich sytuacjach są przejawy płaczu, krzyku, zamykania się w sobie, odmowa wykonywania pewnych poleceń – są to niektóre reakcje dziecka broniącego się przed utratą poczucia bezpieczeństwa, walki o własną tożsamość. Dziecko napotyka szereg przeszkód na drodze: rozłączenie z mamą, zupełnie nowe otoczenie, nowe zabawki, nowi ludzie, dużo dzieci - są to niekorzystne czynniki oddziałujące na dziecko w pierwszych dniach pobytu w przedszkolu. Te przykre stany emocjonalne dziecka osłabiają jego aktywność umysłową i chęci do działania. Mogą hamować potrzebę nawiązywania kontaktów, wywoływać nieżyczliwy stosunek do innych dzieci. Silne przeżycia i wstrząsy uczuciowe odbijają się szczególnie ujemnie na systemie nerwowym dziecka. Szczególna rola przypada w tym momencie nauczycielce opiekującej się grupą. To ona stopniowo staje się osobą bliską dziecku, akceptowaną i lubianą. A w miarę upływu czasu dziecko zaczyna odczuwać radość ze spotkania z życzliwymi opiekunkami w przedszkolu.

Nauczycielki jako osoby nowe zaspakajają podstawowe potrzeby biologiczne i psychiczne dzieci. Poprzez różne formy swojej pracy są one dla dzieci źródłem poczucia

bezpieczeństwa, stabilizacji, zadowolenia, a także radości. Dzieci zaczynają czuć się dobrze w świecie dziecięcych zabaw, uroczystości, samodzielnie lub wspólnie z nauczycielką rozwiązywanych problemów, w świecie, gdzie odnosi się osobiste sukcesy, ponieważ jest on tworzony na miarę potrzeb konkretnego dziecka i konkretnej grupy dzieci.

Pierwszym krokiem, zmierzającym do zmniejszenia stresu spowodowanego pójściem do przedszkola mogą być odwiedziny w placówce razem z mamą przy okazji dokonywania zapisu dziecka, aby 1 września nie było to zupełnie nowe otoczenie. Będzie wtedy z pewnością okazja dla dziecka, aby zapoznać się z wyglądem swojej przyszłej sali, zabawek, a także o ile to możliwe, poznanie swojej przyszłej wychowawczynie. Zachowanie osób tam pracujących powinno wzbudzać zaufanie dziecka, powinno być naturalne, ponieważ wyczuwa ono z łatwością nieszczerze gesty, co może spowodować, odwrotne efekty od zamierzonych.

Istotne jest, aby nie zostawiać dziecka od razu w przedszkolu na kilka godzin, szczególnie w przypadku, kiedy wcześniej nie przebywało ono poza domem w dużej grupie rówieśniczej. Jest to zbyt długi czas, z pewnością będzie tęsknić i następnego dnia nie zechce zostać. Należy czas pobytu w przedszkolu stopniowo wydłużać. Kiedy malec po rozmowie z wychowawczynią nadal stwarza opory, nie może sobie poradzić z samodzielnym pobytom w przedszkolu, rodzic powinien wówczas z nim pozostać i czas ten poświęcić na zapoznanie go z nowym środowiskiem w zaakceptowaniu nowej sytuacji. Istnieją niekiedy sytuacje, w których dziecko manifestuje swój niepokój, ponieważ wie, że może wymusić na rodzicach pożądane przez siebie zachowanie.

Ważne jest stwarzanie możliwości stopniowego usamodzielniania dziecka, aby w przyszłości nie napotykało ono na trudności i czuło się w miarę swobodnie w otoczeniu. Ta rola przypada szczególnie rodzicom, zanim dziecko trafi do przedszkola. Chodzi o to, aby pewne czynności dziecko uczyło się wykonywać samodzielnie bez udziału dorosłych, mimo że wykonywać je będzie niezdarnie i powoli. Niejednokrotnie dzieci nawet sześciolatnie, kiedy po raz pierwszy pojawiają się w oddziale zerowym, nigdy nie miały w ręku kredki, plasteliny lub pędzla, nie potrafią nawet wykonać prostych czynności samoobsługowych. To rodzice muszą pamiętać, aby dziecko zapoznać z tego typu przyborami, zapoznać z wykonaniem pewnych podstawowych czynności, bowiem dziecko, kiedy się znajdzie w nowym otoczeniu, styka się z zupełnie nowymi rzeczami, nie chce wówczas podjąć próby pokonania trudności, ponieważ się boi, iż nie zdoła pokonać zadania, a „wszyscy będą to widzieć”. Samodzielność w zaspokajaniu podstawowych potrzeb ułatwia dziecku adaptację do przedszkola. Jeżeli dziecko jest sprawne i samodzielne, to jego zależność od osób dorosłych maleje, nie oczekuje pomocy od innych, a to wszystko sprzyja lepszemu

przystosowaniu. Pewną przeszkodą w przystosowaniu jest również nie rozumienie pojęcia czasu przez dzieci 3-letnie, czasem i nieco starsze. Abstrakcją są dla nich określenia "mama przyjdzie za 3 godziny, trochę później". Dlatego ważne jest, aby wprowadzić przyjemną atmosferę, bowiem przeżycia przyjemne pobudzają aktywność psychiczną, ruchową dziecka, dzięki której szybciej zapomni o rodzicach i domu.

Ogromną rolę pełni postawa wychowawcy wobec dziecka. My wychowawcy jesteśmy po to, aby wspierać, poświęcić mu tyle czasu ile potrzebuje i kiedy najbardziej nas potrzebuje. Do takich chwil należą przede wszystkim pierwsze dni pobytu w przedszkolu, od których zależna jest dalsza pomyślna współpraca z dzieckiem oraz moment rozstania się z rodzicem. Ten moment jest o tyle ważny, iż dziecko musi zapomnieć o rozstaniu, musi być w tym czasie czymś ciekawym zajęte.

Z racji różnych zachowań rodziców, pełnych obaw, o swoje dzieci, uważam, że bardzo ważne są następujące rady dla rodziców. Oto kilka z nich:

1. Przygotowując dziecko do przedszkola należy w domu dużo o tym rozmawiać. Należy opowiadać, że może bawić się z kolegami, rysować, lepić, budować. Nie należy dzieci straszyć przedszkolem, np., jeżeli będziesz niegrzeczny pani postawi cię do kąta lub w przedszkolu musisz wszystko zjadać.
2. Dziecko wcześniej powinno widzieć przedszkole, wskazany jest pobyt z rodzicami w sali, ogrodzie przedszkolnym.
3. Dziecko powinno z rodzicami dokonać zakupów do przedszkola.
4. Jeżeli do tej pory dziecko nie rozstawało się z rodzicami powinna być zostawione u dziadków lub znajomych na kilka godzin, gdyż w przeciwnym razie przedszkole będzie mu się kojarzyło z pierwszym rozstaniem.

Moje wieloletnie doświadczenie w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym pozwala wyciągnąć pewne wnioski, których przestrzegać powinien każdy wychowawca pracujący z przedszkolakami szczególnie, jeśli chodzi o okres adaptacyjny w przedszkolu:

- nigdy nie "wrywać" dziecka z objęć rodziców,
- umożliwiać rodzicom pobyt w sali przedszkolnej,
- umożliwiać wcześniejsze zabieranie dziecka do domu,
- uwzględniać indywidualne potrzeby dzieci posiadania ulubionych swoich zabawek, poduszeczek, przebywania ze starszym rodzeństwem,
- uwzględniać indywidualne nawyki żywieniowe dzieci,
- udostępnić dziecku telefon, kiedy dzwoni mama, czy ktoś bliski,

- indywidualna nauka korzystania z łaźienki,

Z pewnością efektem takiego postępowania będzie szybsze i łagodniejsze zaaklimatyzowanie się dzieci w przedszkolu oraz wzbudzenie zaufania do pracowników przedszkola.

Dobrze zorganizowany pierwszy okres pobytu dziecka w przedszkolu mógłby znacznie zmniejszyć, a nawet przyczynić się do uniknięcia przez niektóre dzieci płaczu i związanego z tym stresu. Gdy organizacja dnia w przedszkolu przebiega bardzo sprawnie, to dzieci mają mało czasu na smutek, są zajęte, ich czas jest wypełniony i wtedy nawet po całym dniu spędzonym z dala od rodziców, przeważnie z uśmiechem ich witają. Prawidłowa organizacja dnia w przedszkolu oraz postawa wychowawcy wobec dziecka odgrywają ważną rolę w procesie adaptacji dziecka. Nauczyciel - wychowawca zawsze wspiera każde dziecko i poświęca mu czas w sytuacjach, kiedy najbardziej tego potrzebuje, ale w procesie adaptacji czyni to jeszcze większym zaangażowaniem.

Przemyślany i dobrze prowadzony proces adaptacyjny, w który włączeni są wszyscy, dla których najważniejsze jest dziecko i jego dobro w każdym tego słowa znaczeniu, gwarantuje powodzenie w realizacji tego procesu oraz odniesienie sukcesu pedagogicznego.

Przedszkole daje dziecku możliwość wspólnej nauki z rówieśnikami. Każde z dzieci niesie ze sobą inny bagaż słownictwa, gier, zabaw oraz inny sposób zachowania, czy charakter. Jeżeli proces nauki przez zabawę odbywa się pod okiem nauczycieli to mamy gwarancję pełnego rozwoju dziecka na wielu płaszczyznach jego osobowości.

*Opracowała: mgr Bożena Lajdanowicz
Szkoła Podstawowa Miejsce Piastowe – oddział przedszkolny*

LITERATURA

1. Jadwiga Lubowiecka, "Przystosowanie psychospołeczne dziecka do przedszkola" WSIP Warszawa 2000.
2. Landy, M. Kwiatowska, Z. Topińska: Rozwój i wychowanie dziecka w wieku przedszkolnym. Nasza Księgarnia 1970.
3. J. Lubowiecka: Wybrane problemy wczesnej edukacji. Olsztyn 1997.
4. I. Papaj „Pierwszy dzień w przedszkolu”, M. Lewandowska „Wspomagam rozwój trzylatka” w „Wychowanie w Przedszkolu” 7/2001
5. B. Łęgowska „Najmilszy dzień w przedszkolu” w „Wychowanie w przedszkolu” 8/2000